

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף ה

אזהרה לגסי הרוח מניין: מניין לומדים שאסור להיות 'גס רוח' = גאותן?

שנאמר רומו מעט: "רומו מעט ואינו וְהִמְכוּ כָּל יִקְפְּצוֹן וְכִרְאֵשׁ שְׁבֻלַת יְמִלּוֹ" הגמרא דורשת את מילות הפסוק. **'רומו - מעט'** מי שמתרומם ומתגאה מתמעט. **'ואינו'** ואין לו קיום בעולם שהוא מת טרם זמנו. ואם הוא חוזר בתשובה ומנמיך את עצמו **'והומכו'** הוא ימות מות ישרים **'ככל יקפצון'** כאותם שנאמר בהם 'כל' - 'יקפצון' מהעולם. ומי הם אותם שנאמר בהם 'כל'? הם אברהם ('בכל') יצחק ('מכל') ויעקב ('כל') שנאמר בהם לשון 'כל'.

אבל אם הוא לא חוזר בו **'כראש שכולת ימלו'**, ובזה יש 2 פירושים: א. כסאסא דשיבולתא = כזקן השכולת שצומח בראש השכולת, שהוא נשבר ונופל מאליו. וזהו 'כראש שכולת'. ב. כשכולת עצמה, ו'כראש שכולת' הכוונה לשבולים הגבוהים שכולטים בשדה שאותם מלקטים ראשונה, כך הם ימותו ראשונים.

ואת דכא ושפל רוח: נאמר "כִּי כֹה אָמַר יְהוָה וְנִשְׂא שָׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֵּן וְאֵת דְּכָא וְשֹׁפֵל רוּחַ" ויש בזה 2 פירושים: א. 'איתי דכא' הקב"ה מרומם את הדכא אליו, ב. 'אני את דכא' הקב"ה משפיל שכינתו אל הדכא.

ראוי לגדעו כאשירה: כלומר לשרש ולעקור את הגאווה (בפשטות משמע שצריך לעקור את הגאווות, אך ברש"י משמע שהכוונה לגאווה).

וגבוה ממרחק יידע: "ידע" מלשון שכירה (עיין רש"י), והיינו שהשכינה מתאוננת ומשתכרת עליו.

גבוה רואה את הגבוה: כלומר מחשיב אותו ומקרב אותו.

רוח קמעה עוכרתו: פורענות קלה שבאה עליו מאבדת אותו.

שנאמר והרשעים כים נגרש: פסוק זה הוא המשך לכתוב קודם לכן על השפלים והנדכאים, והפסוק בא לומר אבל הרשעים הגאווותנים כים נגרש.

(המשך בדף הבא ↓)

אדם שאין בו אלא רביעית אחת: הלכה למשה מסיני שרביעית דם מטמא באוהל כי היא קרויה 'נפש'. (והתוס' פירשו שיש רביעית דם ממנו משתית הלב. כלומר שעל ידה הוא מתקיים).

אחד משמונה בשמינית: של גאווה בכדי שלא יזלזלו בו קלי הדעת ויהיו דבריו נשמעים. והגאווה הקטנה הזו מעטרת אותו כמו 'זקן השבולת' לשיבולת.

בשמתא דאית ביה: בנידוי יהא מי שיש בו גאווה, ובנידוי יהא מי שאין בו גאווה כלל (כלומר ת"ח שאין בו כלל גאווה אין לו כח להוכיח את בני עירו).

אלא אם משים ליבו כבשר: שיהא רך כבשר ולא קשה כאבן. שנאמר "יבוא כל בשר להשתחות לפני אֲמֹר י-הוָה" כלומר להתפלל, ומי יבוא? 'כל בשר' כל מי שיש לו לב בשר.

בשר כתיב ביה ונרפא: בפרשת צרעת על לשון 'בשר' כתוב לשון 'רפואה' – "וּבָשָׂר כִּי יִהְיֶה בוּ בָעוֹר שָׁחִין וְנִרְפָּא", אבל על לשון אדם לא כתוב כן "אָדָם כִּי יִהְיֶה בָעוֹר בָּשָׂרוֹ שָׁאֵת וכו'" ולא כתוב לשון 'רפואה'. ללמד שמי שהוא רך ועניו כבשר ממהר להתרפאות מהיסורים שלו, אבל מי שקשה כאדמה אין רפואה ליסוריו.

אד"ם אפר דם מרה: 'אד"ם' – ראשי תיבות 'אפר דם מרה' ללמד שלא יתגאה כי כולו הבל. 'בשר' – ראשי תיבות בושה סרוחה (ש' שמאלית וס' מתחלפות) רימה. איכא דאמרי במקום 'סרוחה' – 'שאול' (שהוא עתיד ללכת לשאול) כי כתוב ב-ש' ולא ב-ס'.

לסוף נפחת: יורד מחשיבותו ונעשה פחות באנשים. שנאמר "וְלִשְׁאֵת וְלִסְפַּחַת", 'שאת' זה לשון חשיבות ואילו 'ספחת' זה לשון של נספחות ונטפלות לאחרים. כמו שנאמר בנבואת הנביא על בני עלי שיעמדו כהנים גדולים אחרים שאינם מבני עלי עד שיצטרכו זרעם של בני עלי לבקש מהם טובה שיצרפו אותם על אחת המשמרות בכדי שיהא להם לחם לאכול.

כל השם אורחותיו: בפסוק כתוב 'השם' בשין שמאלית אבל דורשים זאת כש' מינית. כלומר כל הבודק ומחשב את דרכיו (מלשון שמאות) ומחשב הפסד מצוה כנגד שכרה.

*

הא גופא קשיא: מתחילת דברי המשנה 'כיצד מקנא לה - אומר לה בפני שניים אל תדברי עם איש פלוני' משמע ש'הקינני' הוא להתרות בה שלא תדבר עם האיש, ואם היא תעבור ותדבר איתו זו 'סתירה'. אבל בהמשך כתוב 'ודברה עמו (שלא בסתר) עדיין היא מותרת וכו' דהיינו שהדיבור אינו 'סתירה'?

אמר אביי: אין כוונת המשנה לומר שהדיבור זו הקינוי, אלא אדרבא אם קינא לה שלא תדבר אין זה קינוי, ואם עברה ודברה אין זה כלום, ואפילו אם נסתרה עימו אין בכך כלום, משום שלא היה קינוי על הסתירה, ורק אם קינא לה שלא תיסתר איתו ועברה ונסתרה אסורה.

*

אמאי תתייבם נמי יבומי: מדוע אישה שקינא לה בעלה ונסתרה שהיא אסורה על בעלה, אם מת בעלה בלא בנים - חולצת ליבם ולא מתייבמת. והרי היא לא נסתרה על היבם?

אמר רב יוסף: נאמר באשה שזינתה ובעלה מגרשה "כִּי מֵצָא כָּהֵן עֲרוֹת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ, וַיֵּצֵאָהּ מִבֵּיתוֹ וְהָלַכָה וְהִיתָה לְאִישׁ אֲחֵר". המילה 'אחר' מיותרת, כי בשביל ללמד שהיא מותרת להינשא לאיש אחר היה מספיק לכתוב 'ויצאה והיתה לאיש', אלא המילה 'אחר' מלמדת שאישה שזינתה 'ויצאה מביתו' של בעלה בין אם נתגרשה ובין אם מת בעלה - היא מותרת רק לאיש אחר אך לא ליבם שהוא קשור אליה על ידי נשואיה עם אחיו.

אילו איתיה לבעל מי לא בעיא גט: אם הבעל לא היה מת, האם היא לא היתה צריכה גט בשביל להינשא לשוק, ואפילו שהיא זינתה? ולכן גם עכשיו היבם עומד במקום הבעל והחליצה היא במקום גט להתיר אותה לשוק.